

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— negyed oldal ... kor. 8.—

fél oldal ... • 16.— nyolczad oldal • 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A tanítóképesítő vizsgálatok módosítása.

A képezdei tanárok országos egyesülete által a képzőkhöz szétküldött ily című részletes javaslat az eddigi képesítőt két részre osztja, ú. m. alapvizgára, mely a négy évfolyam bevégezése után azonnal és szakvizgára, mely ez időtől számítva egy, két, legfőlebb három év múlva volna leteendő. Mindkettő írásbeli és szóbeliből áll. Tárgyai a törvényben előírtak, olyképen beosztva, hogy ezek zöme az alapvizgára esik; míg a szakvizgára inkább a szaktárgyak s a gyakorlatban elért jártasság marad. Az alapvizsga nem jogosítana rendes, hanem csupán ideiglenes állásra és egy évi önkéntességre. A szakvizsgálat letevése után azonban nyitva volna az út a polgári képzőhöz s az egyetemre is.

E javaslatához óhajtok néhány szót szólani.

A ki jobban érti a munka módját s akar is tenni, különben elvégzi a dolgát, mint a nálánál gyarlóbb, avagy a nem akaró. Ha tehát a tanítóképzők a szakképzettséget fokozottabb mérvben nyújthatják növendékeiknek, úgy a leendő tanítók munkáját teszik könnyebbé, jobbá, de csak akkor, ha ezekben van is akarat ezt a munkát majdan így teljesíteni.

A fenti javaslat a tanítói szakképzettséget óhajtja előmozdítani. Előmozdítaná-e valóban, ha kötelezővé válnék?

Miután csak a képesítő vizsgálaton, tehát a képző legutolsó ténykedésén óhajt változtatni, nagyon természetes, hogy a négy évfolyam munkálkodási körén alig hagyja érdemleges nyomot. Pedig elsősorban ezen kellene változtatni. Azt mondják: ott lesz az új tanterv, ez majd segít a bajon. Bocsanat; de én nem hiszem, hogy valami nagyon segít, mert még ebben is kevés, nagyon kevés a tanítási gyakorlatokra fordított idő. Ha rajtam állana, én az összes negyedéveseket a tanév legelső napjától kezdve a tanév végéig mindennap délelőtt-délután a gyakorlóiskolába küldeném, a hol ők kezdetől fogva végig tényleges részt vennének a tanításban. Maradna azért

mindennap 1—1 óra egyébre is. Ez, azt hiszem, gyökeres kura volna ama vád ellen, hogy a képzők nem nyújtanak elég szakképzettséget az elméleti tudás gyakorlati keresztülvitelében.

De hát ha mindjárt így történnék is a képzés, még ez nem biztosítana bennünket a tanító további önképzéséről. Pedig a képző csak az alapot rakhatja le. Hogy az illető milyen tanítóvá válik, miként fog majd megfelelni földadatának, erre a képzőnek a nyújtott képzésen kívül nincs már semmi befolyása. Ezt az élet iskolája dönti el.

Tudjuk jól, hogy az iskola porát magáról lerázó ifjú kint az életben, az aranyszabadság bűvös szellőjétől érintve, duzzadó erőnek teljes birtokában, mily rózsás szemüvegen látja a világot, mily könnyen eltántorítható a komoly munkálkodás mezejéről s észrevétlenül sodorható a mértéketlen élvezetek testet-lelket tönkre tevő lejtőjére. Szerencsésnek mondható az, kit sorsa mindjárt az első szabad lépésnél oly ember oldala mellé állít, kitől mértéket tartani megtanul. Ez majd fölveszi az önképzés fonalát ott, a hol azt az iskola bevégezésekor elhagyta. De hát mi lesz azokkal, kik nem ily szerencsések?! Ne mondjuk, hogy elzülленek. Hisz ez nem lenne igaz. Ám szörványosan ez is előfordul. A többség azonban tisztességes emberré lesz. E tekintetben jogosan nem érheti vád a tanítóságot. Nem is ez a kérdés, hanem az, hogy milyen tanítóvá válik?

Ha a hivatásszeretetet, akaratot, — az élvhajzászat, az élet, a sors, nyomorúság, kényelemszeretet vagy bármily tényező kiölte, vagy ha az igazán soha sem volt meg az illetőkben, úgy bármennyire mozdítsa is elő a képző a szakképzettséget, ily esetekben csaknem teljesen kárba veszett fáradság lesz az, mert nem fogja a kívánt gyümölcsöt teremni. A ki csak a kenyérért tanít, az sutba dobja csakhamar könyveit, mert a világon minden kedvesebb neki a tanításnál. Az ily embereket hiába ösztönözzük jó tanácsesal, hiába tömjük jobbnál jobb szakkönyvekkel, szaklapokkal stb.-vel, ezek ugyan nem fogják őt az állása által megkivánt folytonos önképzésre sarkallani.

Ezekre legtöbbször csakis az anyagiakkal lehet nyomást gyakorolni.

A hivatásért lelkesedni tudó tanító más elbírálás alá esik. Ez köszönettel fog venni minden oly intézkedést, mely őt szakképzésében tökéletesebbé teszi. De ő maga is meg fog ragadni minden eszközt erre, bárhol találja is azt.

Melyiken segíthet a fönti javaslat? Egyiken sem! Nem pedig azért, mert kevés az a mit kíván. A hivatásszerető tanító önképzését mivel sem fogja előmozdítani, mert ez a nélkül is előre tör. Hogy a tanításban több gyakorlata lesz, mint a képzőben volt, ez csak természetes folyamánya szakadatlan önképzésének. Ezt azonban elérni szakvizsga nélkül is. Mivel sem segítheti hát őt e javaslat, de igen is megnehezíti számára a diploma megszerzését, mert ez az eddiginél jóval több idejébe fog kerülni, a mi reá többféle hátránnyal is járhat.

Hát talán reászorítja az önképzésre a hivatásának nem élet? Talán; úgy a hogy; de csak addig, míg a szakvizsgát is nagy keservesen legyurta. Azután, «hegyen-völgyön lakodalom» — nincs a mi szorítson. S mert nincs többé semmi, a mi őt szakmájának folytonos tanulmányozására sarkallaná, ösztönözné, nemhogy előbbre haladna, de sőt lassan-lassan azt is elfelejti a mit tudott. A gyakorlatban ugyan többre lesz képes valamivel, de ez sem lesz sokat érő, mivel elveszett az alap, az elméleti tudás. Pedig csak e kettő együtt nyújthat igazi sikert.

A világ a tanügy terén is folyton halad; s a ki önmagát csak pár évig is tovább nem képzí, az elmarad. Hát még mivé válik az ilyen egy emberöltőn át?! S ha meggondoljuk, hogy mily fontos érdekek vannak kötve egy tanító munkálkodásához — átláthatjuk, mily mérhetetlen kár származik ebből.

Vajjon, hát mivel lehetne megakadályozni, avagy csökkenteni e kárt? Mily eszközökkel lehetne ezeket az elemeket is állandó önképzésre szorítani, hogy ők is megfeleljenek legalább tűrhetően föladatuknak?

Ha volna valami, olyan damokles-kardféle intézkedés, a mely a hivatásának nem élő tanító anyagi érdekeit a folytonos önképzéstől tenné függővé, úgy ezeknél is lehetne elérni bizonyos fokú eredményt. De miként bizonyosodjunk meg az illetők önképzéséről? Azt hiszem jó eredményre vezetne, ha bizonyos időközökben, pl. 5—5 évenként minden működő tanító köteleztnék a számára kijelölt képzőben egy bizonyos napon megjelenni s ott az azon idő magaslatán álló szakvizsgát az előre megszabott tárgyakból mindannyiszor sikerrel letenni. E szakvizsgát tárgyai lehetnének a többi közt: a nevelés-, oktatás-, módszertan, ezek története; az újabb módszerek; a letűnt öt évi időszak hazai s külföldi nevezetesebb irodalmi műveinek ismertetése, különös tekintettel a nevelés-, oktatás- és módszertanra; a tanügyi lapok fontosabb cikkei stb.

S ha még az egyes tanítók munkálkodása is

osztályozva lenne s a jobb javadalmazásra vagy magasabb állásra való pályázhatás vagy kinevezetés ezen osztályozástól tétetnék lehetővé, úgy ismét volna egy sarkantyú, a mely a lanyhát ösztönözné: a hivatásszerető, törekvő tanítót pedig megerdemelt jobb sorsba segitené. A jobb javadalommal bíró, de magáról megelégedett, hivatását elhanyagoló s a szakvizsgán elbukott tanító egy évre visszavettnék. Sikertelen pótvizsgázást szerényebb jövedelemmel, vagy szerényebb állásba való áthelyezéssel lehetne büntetni; stb.

Nem egy szakvizsga kell tehát, hanem legalább minden öt évben egy. (Mindem külön tanítói vizsgát fölösleges. Leszállítja az oklevél értékét. Szerk.)

Igy majd irányíthatná s nagyban előmozdítaná a képző időszakonkinti útmutatásával a hivatásszeretők folytonos önképzését, munkálkodását. A hanyagokat pedig a jobb módba juthatás vágya, vagy legalább a meglévő kenyérnek megtarthatása sarkallaná, kényszerítené bár gyöngeségükhöz mért, de még is csak valamilyen önképzésre. Ily módon a képzők nem csupán az alapokat raknák le, mint azt eddig teszik, hanem az ország összes tanítóságának egész munkálkodási idejére világítanak meg a követendő utat. Kézben lenne a gyeplő, melylyel egyöntetűvé lehetne tenni a munkálkodást, a mi eddig kinek-kinek kénye-kedvére volt hagyva.

Ez az én szerény javaslatom. Azt hiszem, ez a mód jobban elősegitené a szakképzést minden egyébnél. S hogy az így keletkezendő nemes verseny hazánk népoktatásügyét rövid idő alatt magas színvonalra emelné, az is bizonyos.

Esztergom.

Klinda Károly.

Ifjúsági egyesületek.

A közoktatásügyi kormányzat feje, Wlassics Gyula dr. miniszter úr egy oly eszmé megvalósításának terére lépett, mely a róm. kath. egyházban régi időktől fogva «Mária-kongregációk» nevezete alatt mai napig is fönnáll. De léteztek s léteznek maig is egyéb elnevezés alatt álló ifjúsági társulatok, a melyeket az idők változó viszonyai szükségszerűen létesítettek.

Az ifjúsági egyesületek létesítésének célja elsősorban is a hitvallásos életben való meg-edzés és fegyelmezetttség, hogy mindenki a benne kifejlesztett meggyőződése alapján hitéhez való ragaszkodással szolgáljon nemzetének, önmagának és embertársainak igaz javára. Erényekkel legyen vértézve és az élet számtalan eseményeivel szemben oly öntudatos cselekvésre legyen képesítve, mely megóvja őt és embertársait a vétkes cselekedetektől. Ez az etikai cél. Másod-sorban pedig célja, hogy az ifjúságot mentől szélesebb mederben kioktassa a gyakorlati élet követelményeiről, mely őt szerzett ismeretei révén minden körülmények között a megélhetésre vezeti és ahhoz szorgalmát, ügyszeretetét biztosítja. Ez a gyakorlati cél.

Mind a két cél azonban egy főnségesen

magasztos eszme szolgálatában áll s ez: *az Isten és hazaszeretete.*

Bármí ok vezette is a miniszter urat az ifjúsági egyesületeknek hivatalból elrendelt létesítésére, mindazonáltal félünk kell, hogy alkalmazásában oly mellékezők rejlenek, melyek nemesak azt a jó ügyet, hanem ebből kifolyólag messze időkre egy-egy generációnak épen azon javait veszélyeztetik legjobban, melyeket a létesítés vezéreszméjében a miniszter kifejt.

Teljes tisztelettel kell meghajolnunk azon kijelentés előtt, hogy a létesítendő ifjúsági egyesületnek célja az ifjúságot az erkölcsös, hazafias és munkás életre terelni és abban megacélozni, *de kételkedünk abban, hogy azt a hitvallásos erkölcsi képzés és nevelés nélkül, továbbá a nemzeti élet fejlődését előidéző okok és eszmék ismeretése hiányában elérhesse.* Soha és soha sem fogja elérni.

A nemzet színaranyának értékesítése oly ötvös művészet alkalmazásával lehetséges egyedül, melynek minden tekintetben meg kell felelni a nemesítő erzületek követelményeinek.

Az erkölcs egymagában vére nagyon tág fogalom, de a hit egy és ugyanaz az erkölcs meghatározásában.

És higgyék el jó uraim, hogy az ifjúsági egyesületek létesítésének szükségességét talán nem is annyira az általános művelődés és a nemzetgazdasági élet fejlesztése kívánja, mint inkább az az erkölcsökben való s már az ifjúságot is teljes erővel megmételvező lazultság, mely az Isten és a hazaszeretet érzületétől fosztja meg az ifjúságot, hogy nyomában kielégíthetlen vágyak, elkéserevés és a társadalmi rendet megbomlasztó eszmék halmazától borítsák el az ifjúság szívét és értelmét.

Ezzel a rettenetes veszedelemmel szemben az ifjúságnak az iskolán kívül való nevelése nemes csak hogy el nem térhet az iskolaitól, melyben a hitben való nevelés kötelező, hanem parancsolólag lép föl annak követelése, *hogy az ifjúság ebben a korban a legéberebb körültekintéssel neveltessék a hitben és képeztessek ki annak örök igazságaiiban, hogy minden körülmények között erős, edzett és fegyelmezett legyen minden eshetőséggel szemben, mely akár őt, családját, hozzátartozóit, embertársait, akár a nemzet létalapját veszélyeztetik.*

A többi kívánalo ennek már csak kiegészítő része. Mag, melynek áldásos megtermékenyülése az értelemben, a szívben, az akaratban a hitvallásos élet fényétől és melegétől függ egyes egyedül.

A nemzet ifjúsága a nemzet virága.

A virág legföltékenyebben őrzött része a termő. S tudjátok mi képezi az ifjúságnál a termőt? A szív. Igen, a szív. Ennek a szívnek, az érzelem petéinek ezen fészket kell nekünk népnevelőknek a legföltékenyebben őriznünk, hogy abban a legnemesebb érzelmek petéi termékenyüljenek meg az élet igazi himporától, az Isten ismeretétől, a

mi nélkül nincs élet csak az életben való tengődés.

Pályatársaim! Nézzetek körül az élet minden néven nevezendő megélhetési szakában és vegyék az egyiké, figyeljétek meg azt a benne munkálkodó embert, ki Istennel vagy Isten nélkül dolgozik. Mily egymástól ellentétes különbség ott a munka porondján, a családi életben, az egyházi és hazafias kötelek teljesítésében! Az egyikét a jókedv, az önmegadás, a szelid nyugalom, a másikat a nyughatatlanság, a tétovázás, a levertség, a kényszerűség jellemzi. Amaz Istennel, emez Isten nélkül kezd és végez.

Talán szükségtelen is mondanom, hogy az előbbi mennyivel értékesebb, mennyivel megfelelőbb anyag nagy eszmék megvalósulásának szolgálatában.

S mert a nagy eszmék megvalósulásának szolgálatában egy óriási rész a mi vállainkra, a tanítókra, a népnevelőkre esik, hogy oly anyagot produkálhassunk, mely a nagy eszmék céljának teljesen megfelel: nekünk az ifjúságot abból a részből kell legkiválóbb figyelemmel nevelnünk és oktatnunk, mely biztosítsa az Isten félelmét s mindazon nagy erényeket, a melyeknek ellentálló erejébármily veszedelemmel szemben diadalra vezet az embert, az emberben a haza fiát.

Ezekből kifolyólag végtelenül fontosnak kell tartanunk az ifjúsági egyesületek fölállításának elrendelését és mivel ezek létesítésének nyilván vallott céljával szemben a hitéletben való megedésre szolgáló hitoktatás ki van küszöbölve, bár tartózkodnunk kell annak oly irányban való támogatásától, de nem szabad elzárkóznunk azon égető kívánalmaktól, a mely szerint az ifjúsági egyesületek fölállítása minden hitközségben a legrövidebb időn belül a nagyméltóságú püspöki kar részéről elrendeltessék.

Mindenütt és mindenkor, a hol és a mikor miénk az iskola, az ifjúságot nem szabad kiereszteni kezeinkből. Ha nevelni, oktatni, fegyelmezni kell, az ebbeli kötelek teljesítése minket illet elsősorban. S mert minket illet, jogainkat elvállalt kötelezettségeinkkel szemben földadnunk nem szabad.

Van erőnk, van kellő képzettségünk az ifjúságot az iskola és a templom falain kívül is nevelni és oktatni és *el merem mondani, hogy azt jobban és áldásosabban, eredményesebben senki sem teheti, mint a hitvallásos iskolában működő tanító.* Tehetné ugyan ezt a községi vagy állami iskolában alkalmazott hithű tanító is, de nem szabad neki megtennie, mert így parancsolták.

Egy szebb, erőteljesebb jövő reményében elve, azon óhajtsákkal zárom soraimat, vajha a téli évad közeledtével a kath. ifjúsági egyesületek már minden községben létesülnének. Igaz, hogy vállainkra egy újabb kötelezettség terhe súlyosodik. De hát édes Istennem, a kath. tanítói állás a maga igaz és szeplőtelen valójában soha sem volt a nyugalom, a keleti kényelem állása, de nem is lehet, mert mentől nagyobb követel-

ményekkel lép föl a kor, annál szélesebb keretű a kötelességek tere, annál nagyobb az erkölcsi kötelezettség és felelősség, mely a kath. tanítónak *katholikus* elnevezésében van letéteményezve.

Es ne féljünk, nem leszünk önmagunkra hagyatva. Segítő társaink lesznek egyházi elöljáróink segédlelkészeikkel együtt és segítségünkre lesz a *Szent Isten-Társulat, melynek naggyérdemű igazgatósága bizonyára gondoskodni fog arról, hogy az ifjúsági egyesületeknek mentől több s minél jutányosabb áron megszerezhető művekkel tegeje lehetőre az ifjúsági egyesületek könyvtárának létesítését.*

Rajta tehát, a munkára. Rajta annál is inkább, mert nálunk, katolikusoknál, a hagyományos és a hamisítatlan magyar nemzeti érzelem fejlesztése és a magyar nyelvnek az idegen ajkú lakoságnál való eredményesebb terjesztésére egy oly terrenumra léptünk, mely a katolicizmusnak megtermi a maga áldásos gyümölcseit édes hazánkban.

Es én édes örömmel nézem a nemzet tömegének aranyifjúságát a kath. ifjúsági egyesületek kebelében, hogy gyarapítsa ismereteit és megéde, megacézolja magát hitében.

Bertalan Vincze.

Phonomimika.

Az olvasás-tanítás új módszerét terjeszti Grosselin francia polgár s módszerének ezt az elnevezést adta: phonomimika — hangjelzés. Leghívebb követője hazánkban Czukrasz Róza tanítónő, ki az eljárás mibenlétét könyvbe is foglalta, mely eljárást lényegében röviden a következőkben lehet ismertetni.

A phonomimikai előgyakorlatok szintén a hangoztatáson alapszanak, mint a mai olvasás-tanításé, csak hogy — a phonomimikusok szerint — a mai az analitikus, az új a szintetikus eljárást követi, azaz: a mai a szót bontja hangokra, az új a *hangokból* alkotja a szót.

Grosselin az egyes hangokat a *hangutánzás* alapján ismerteti — eddig a hangokat minden külső eselekmény vagy tárgy utánzása nélkül a tanító adta meg — de ezeket a hangokat mimikai jelekhez köti, mint ők mondják: *szemlélteti*. Például utánozom (a kezemmel mutatom) az órainga lengését, ez a mimika (az inga hangja után) *t*-hangot jelent; rámutatok valakire, ez a mimika *ó*-hangot jelent. Ez a szemléltetés, hogy érdekesebb legyen, mindannyiszor rövidke mese, vagy egyszerű figyelemfölvívás kíséretében történik. Például, tanító: Az egérké, ha szabadon érzik magukat, ki-kijönnek apró lyukaikból eledelet keresni. Ha ilyenkor közelükben vagyunk, akárhányszor hallhatjuk a hangjukat, a mire azt szoktuk mondani: *ezinczongnak az egerek!* Ugy-e bár, kedves gyermekeim, ezt ti is hallottátok már! Ha jól figyeltetek, hallhattátok, hogy az egérké ilyenforma hangot adnak: *cee...* Milyen hangot az egérke, N?... Jaj, milyen vékony farkinezája

van az egérkének, úgy néz ki, mint a kis ujjam. Tudjátok mit, gyermekek! ha én ezentúl a kis ujjamat mutatom, próbáljátok utánozni az egérke hangját.

Vagy! Tanító: Láttatok-e már dongó legyet? Bizonyosan nem egyszer el is üztetek már magatoktól, mikor a fületek körül alkalmatlankodott, (itt a fül körül röpködést a mutató ujjnak a fül körül való körbeforgatásával jelzi a tanító). Az a dongó mindig ilyen hangot dong fülünkbe: *nn...* Mondjátok csak utánam a dongó hangját! Ezentúl, ha a mutató ujjammal a dongó röpködését jelzem, mindig ezt a hangot mondjátok, a mit a dongó szokott. Ne felejtsetek el! stb.

Vagy! Tanító: Megfigyeltetek-e kedves gyermekeim, hogy ha olvas valamit látunk, a mi nekünk nem tetszik, a mitől megijedünk, a kezünkkel így teszünk: (itt a jobb kezét olyan helyzetbe hozza a tanító, a minél a borzalmat szoktuk kifejezni; visszahökkenünk és a jobb kezét a jobb mellünk-höz rántjuk) és ezt a hangot adjuk: *ó!* Ismételjétek e hangot! Mikor hallatjuk az *ó*-hangot, N? Miképen teszszük akkor a jobb kezünket, X? Nos, valahányszor én a jobb kezemmel így teszek (a tanító mutatja a borzalmat a jelzett mimikával), ti mindig az *ó*-hangot mondjátok!

Minden egyes esetben a tanító a mimikát addig gyakorolja, míg a jelre minden gyermek a kívánt hangot adja, és megfordítva a hangra a megfelelő jelt.

Ez az előgyakorlat *első foka*. Így megy végig a tanító az összes hangokon; erre — azt mondják a mimikások — elég egy hét.

Az előgyakorlat *második foka*: a hangok (magán- és mássalhangzók) összefoglalása. Ez a jelek egymásutánjával történik.

Például: a *n*- és *o*-hangot akarom egybefoglalni. Először is föl hívja a tanító a gyermekek figyelmét arra, hogy eddig csak vegyes hangokat mondtak, lehet azonban két hangot is egybe kimondani. Tanító: Vigyázzatok, hogy mindenki megtanulja!

A tanító megadja a *n*-hang (főntebb jelzett) jelét, de az első jelzésre csak annyit engedett meg, hogy a gyermekek beszédszerve a *n*-hang kimondására idomuljon. Majd megadja a második hang (szintén főntebb jelzett) jelét, mire a gyermek a két hangot szótaggá (szóvá) foglalva ejti ki. Ezt a két jelzést addig ismétlik, míg a *n*- és *ó*-hang sima egybekapcsolása sikerül.

Mikor már bármely két hangot könnyedén összefoglalnak, sokan elhagyják az új módszer további követését s megkezdik a betűismertetést a mai módszer szerint. (Tehát csak a hangok fölismertetésének és összekötésének a módszere más ezeknél.)

Többen azonban a betűismertetést is Grosselin szerint eszközlik s ezzel hódolnak a phonomimikai *előgyakorlatok harmadik fokának*: a *betűismertetésnek*.

Először is a tanító az illető betű hangját a már ismert mimikai jellel hozza emlékezetbe;

például
mit lát
tanító a
a hol a
nikas
rül a
tést le
leggyő
között
A b
pusztán
elő-zör
zókát,
nak, m
szókat,
ben az
mindez
lat utá
Az i
sástól,
gyalva
A p
kező fő
A g
(analys
látja.
Eper
A s
goztata
A m
lesz a
vesz be
Eper
mit fo
(főnteb
Nem
kődik a
Ha
tük, m
des fol
Ninc
az írva
Nyol
ket ism
A
átmen
gondta
a gyer
A g
összef
Egy
írva-ol
Szó
módsz
a mód
Elmon
gyakor
Min
mertet
analys
álló ha
telét,

például, a *d*-betű hangját a dobverés jelzésével, mit látva a gyermek, a *d*-hangot adja. Most a tanító a táblára írt *d*-betűt a dobolóhoz hasonlítja, a hol a *l*-vonal a dobos, a *c* a dob. (Maguk a mimikások is megjegyzik, hogy nem mindig sikerül a jel és a hang között alkalmas összeköttetést létesíteni, s hogy az új módszerek ez a leggyöngébb része.) Így próbálnak a hang és jel között összeköttetést, kapcsolatot teremteni.

A betűismertetésnél, a nyomtatottnal kezdve, pusztán az egyes betűalakokat tanítják és pedig először a magánhangzókat, utána a mássalhangzókat, majd két-két betűből álló szokat olvastatnak, mikben az első mássalhangzó, erre kétagú szokat, ismét két betűből álló egytagúakat, mikben az első magánhangzó, majd háromtagúakat mindezt mimikai jelekkel, mig nem a kellő gyakorlat után elhagyják a jeleket.

Az írás tehát eleinte el van különítve az olvasástól, a mennyiben csak a betű alakja lesz tárgyalva s csak husvét felé egyesül.

A phonomimika hívei módszerükben a következő főbb előnyöket vitatják:

A gyermek a hangokat nem szökből észleli (analysis), hanem a jelzés által mintegy születni látja.

Epen ez a jelzés a hangot szemlélteti.

A synthesis megadja az alapot a tiszta hangoztatásra, a mi nem lehet az analysisnél.

A mimikával szerzett ismeret maradandóvá lesz az által, hogy a gyermek is tevékeny részt vesz benne.

Epen a mimika teszi érdekessé a tanítást, mit fokoz a rövid mese, avagy a figyelem más (főntebb érintett) formája.

Nemcsak a halló-, hanem a látó-érzék is működik a hang keletkeztetésénél.

Ha az előgyakorlatok két első fokát elvégeztük, mi nehézsége sincs az olvasás-tanítás rendszer folyásának.

Nincs szükség arra a végtelen türelemre, mely az írva-olvasás mai módszerénél elengedhetetlen.

Nyolcz hét alatt a gyermekek az összes betűket ismerik, tehát a haladást gyorsítja.

A játékszerű foglalkozás összekötőkapcsot, átmenetet képez a gyermeknél a családi kör gondtalan levegője és a rendszeres foglalkozás, a gyermeki szabadság és iskolai rend között.

A gyermek könnyen jegyzi meg a hangok összefüzésének a módját, a ráolvasást.

Egy szóval: a phonomimika megkönnyíti az írva-olvasás tanítását.

Szó sincs róla, lehet az olvasás-tanítás mai módszerénél alkalmasabb módszer is, de én ezt a módszert nem találom föl a phonomimikában. Elmondom a saját nézetemet az elmélet és a gyakorlat látása után.

Mindenekelőtt nem áll az, hogy a hang fölismertetésének a mai módszere föltétlenül az analysisist használja; én pl. mindenkor egyedül álló hangon (a, o, e...) kezdem a hang észrevételét, mintegy érzéktetését s csak ha az egyes

hangokat külön-külön hallották, akkor vetetem észre, pl. hogyha azt mondom: *úr* — két hangot tettem össze; hogy az: *úr* — stb. szó hány hangból áll. E szerint a tiszta hangoztatás itt is megvan. Az analytikus fejtegetést már csak annál az elvnel fogva se tartom helyesnek, mely szerint tanításunk: «az egyszerűbből az összetettre» kell, hogy haladjon. Kevesen is követik az analysisist.

Elfogadom, hogy a mimikával a tanítás érdekesebb, de a mimika sehogysem szemlélteti a hangot, hanem vagy cselekményt (pl. a *d*-hang mimikája), vagy tárgyat illetve személyt (pl. a *c*-mimikája, mely tulajdonképen az egeret s csak tárgymásítással az eger ezinczozását juttatja a gyermek eszébe). Én azt tartom, hogy a hangot egyáltalán nem is lehet szemléltetni, mert a hang észrevétele nem is a szemmel történik, tehát nem lehet szemléltetés, még a phonograph se szemlélteti a hangot, mert nem a *szem*, hanem a *fül* számára dolgozik s mert végül a hang természetes létre: hozzája, nem a *kéz* (mimika!), hanem a *torok*. De ha már a szemléltetés kifejezést használjuk, akkor a mai módszer szerint táblára írt *i*-kép szemléltetése az *i*-hangnak.

Helyes eljárás, ha kedves mesékkel, megjegyzésekkel, ráutalásokkal átmenetet teremtünk a családi kör levegőjéből az iskola rendszeres foglalkozásába került gyermeknél, hogy így észrevétel nélkül áthidalják az irt a gondtalan gyermeki szabadság és az iskolai rend között: de hát a szoktatás, a bizalomra gerjesztés stb. s általában a mai módszerű előfoglalkozások helyes alkalmazásával ugyanezt akarjuk és érzük el, még az «érdekes»-séget se hanyagolva el.

Megengedem, hogy a mimikával bizonyos hangnak az alapja mintegy megadódik, de csak oly cselekmények, személyek és tárgyak mimikai utánzásával, mely cselekmények, személyek, tárgyak megfelelő hangzásuknál fogva alkalmasak a hang deriválására, egyébként az associáció hang és cselekmény, személy vagy tárgy között erőltetett: általánosítani a szabályt itt nem lehet. Pl. a feeske alkalmas a *f*-hang keletkezésére, de pl. az *ó*-hangnak a sorok elején említett születése nem természetes, mert azon jelzéskor illetve a borzalom, a megijedés kifejezésekor az ember rendszeren nem *ó*-t mond, hanem mást, teszem: Jézus! Mária!... Annál csekélyebb a mimikások állításának értéke, ha tudjuk, hogy a betűk eredetüket nem magyar tárgyak, személyek, cselekmények után nyerték. Teszem: a nagy *A* Aleph-ből lett (a mi, gondolom, syr-chald nyelven ökröt jelent). Igaz, hogy az eljárást a magyar nyelv szókinéséhez lehetne idomítani, úgy ám, de felejtjük, hogy hazánkban nemzetiségek is vannak, s azoknak a hat éves tót, német stb. apróságoknak nyelve különbözik a mienktől, tehát náluk a magyar gyermek előtt használt mimika ritkán felel meg a kívánt hangnak. Már pedig valamely módszertani elv teljes értékéhez az is kell, hogy ne legyen nemzetiséghez kötve micsoda zürzavar is lenne a különféle mimika-

ményekkel lép föl a kor, annál szélesebb keretű a kötelességek tere, annál nagyobb az erkölcsi kötelezettség és felelősség, mely a kath. tanítónak *katholikus* elnevezésében van letéteményezve.

Es ne féljünk, nem leszünk önmagunkra hagyatva. Segítő társaink lesznek egyházi elöljáróink segédlelkészeikkel együtt és segítségünkre lesz a *Szent István-Társulat*, melynek *nagyjéremű igazgatósága bizonyára gondoskodni fog arról, hogy az ifjúsági egyesületeknek mentől több s minél jutányosabb áron megszerezhető művekkel tegye lehetővé az ifjúsági egyesületek könyvtárának létesítését.*

Rajta tehát, a munkára. Rajta annál is inkább, mert nálunk, katolikusoknál, a hagyományos és a hamisítatlan magyar nemzeti érzélem fejlesztése és a magyar nyelvnek az idegen ajkú lakoságnál való eredményesebb terjesztésére egy oly terrenumra léptünk, mely a katholicizmusnak megtermi a maga áldásos gyümölesét és hazánkban.

Es én édes örömmel nézem a nemzet tömegének aranyifjúságát a kath. ifjúsági egyesületek kebelében, hogy gyarapítsa ismereteit és megéde, megacézolja magát hitében.

Bertalan Vincze.

Phonomimika.

Az olvasás-tanítás új módszerét terjeszti Grosselin francia polgár s módszerének ezt az elnevezést adta: phonomimika — hangjelzés. Leghívebb követője hazánkban Czukrász Róza tanítónő, ki az eljárást mibenlétét könyvbe is foglalta, mely eljárást lényegében röviden a következőkben lehet ismertetni.

A phonomimikai előgyakorlatok szintén a hangoztatáson alapszanak, mint a mai olvasás-tanításé, csak hogy — a phonomimikusok szerint — a mai az analitikus, az új a szintetikus eljárást követi, azaz: a mai a szót bontja hangokra, az új a *hangokból* alkotja a szót.

Grosselin az egyes hangokat a *hangutánzás* alapján ismerteti — eddig a hangokat minden külső eselekmény vagy tárgy utánzása nélkül a tanító adta meg — de ezeket a hangokat mimikai jelekhez köti, mint ők mondják: *szemlélteti*. Például utánozom (a kezemmel mutatom) az órainga lengését, ez a mimika (az inga hangja után) *t*-hangot jelent; rámutatok valakire, ez a mimika *ó*-hangot jelent. Ez a szemléltetés, hogy érdekebb legyen, mindannyiszor rövidke mese, vagy egyszerű figyelemfölvívás kíséretében történik. Például, tanító: Az egérek, ha szabadon érzik magukat, ki-kijönnek apró lyukaikból eledelet keresni. Ha ilyenkor közelükben vagyunk, akár-hányszor hallhatjuk a hangjukat, a mire azt szoktuk mondani: *czinczongnak az egérek!* Ugy-e bár, kedves gyermekeim, ezt ti is hallottátok már! Ha jól figyeltetek, hallhattátok, hogy az egérek ilyenforma hangot adnak: *ccc...* Milyen hangot az egérke, N? ... Jaj, milyen vékony farkinczája

van az egéreknek, úgy néz ki, mint a kis ujjam. Tudjátok mit, gyermekek! ha én ezentúl a kis ujjamat mutatom, próbáljátok utánozni az egérke hangját.

Vagy! Tanító: Láttatok-e már dongó legyet? Bizonyosan nem egyszer el is üztetek már magatoktól, mikor a fületek körül alkalmatlankodott, (itt a fül körül röpködést a mutató ujjnak a fül körül való körbefogatásával jelzi a tanító). Az a dongó mindig ilyen hangot dong fülünkbe: *mm...* Mondjátok csak utánam a dongó hangját! Ezentúl, ha a mutató ujjammal a dongó röpködését jelzem, mindig ezt a hangot mondjátok, a mit a dongó szokott. Ne felejtsetek el! stb.

Vagy! Tanító: Megfigyeltetek-e kedves gyermekeim, hogy ha olyas valamit látunk, a mi nekünk nem tetszik, a mitől megijedünk, a kezünkkel így teszünk: (itt a jobb kezét olyan helyzetbe hozza a tanító, a minél a borzalmat szoktuk kifejezni; visszahökkenünk és a jobb kezét a jobb mellünk-höz rántjuk) és ezt a hangot adjuk: *ó!* Ismételjétek e hangot! Mikor hallatjuk az *ó*-hangot, N? Miképen teszszük akkor a jobb kezünket, X? Nos, valahányszor én a jobb kezemmel így teszek (a tanító mutatja a borzalmat a jelzett mimikával), ti mindig az *ó*-hangot mondjátok!

Minden egyes esetben a tanító a mimikát addig gyakorolja, míg a jelle minden gyermek a kívánt hangot adja, és megfordítva a hangra a megfelelő jelt.

Ez az előgyakorlat *első foka*. Így megy végig a tanító az összes hangokon; erre — azt mondják a mimikások — elég egy hét.

Az előgyakorlat *második foka*: a hangok (magán- és mássalhangzók) összefoglalása. Ez a jelek egymásutánjával történik.

Például: a *n*- és *o*-hangot akarom egybefoglalni. Először is föl hívja a tanító a gyermekek figyelmét arra, hogy eddig csak vegyes hangokat mondtak, lehet azonban két hangot is egybe kimondani. Tanító: Vigyázzatok, hogy mindenki megtanulja!

A tanító megadja a *n*-hang (főntebb jelzett) jelét, de az első jelzésre csak annyit engedett meg, hogy a gyermekek beszédszerve a *n*-hang kimondására idomuljon. Majd megadja a második hang (szintén főntebb jelzett) jelét, mire a gyermek a két hangot szótaggá (szóvá) foglalva ejti ki. Ezt a két jelzést addig ismétlik, míg a *n*- és *ó*-hang sima egybekapcsolása sikerül.

Mikor már bármely két hangot könnyedén összefoglalnak, sokan elhagyják az új módszer további követését s megkezdik a betűismertetést a mai módszer szerint. (Tehát csak a hangok fölismertetésének és összekötésének a módszere más ezeknél.)

Többen azonban a betűismertetést is Grosselin szerint eszközlik s ezzel hódolnak a phonomimikai *előgyakorlatok harmadik fokának: a betűismertetésnek.*

Először is a tanító az illető betű hangját a már ismert mimikai jellel hozza emlékezetbe;

például
mit lát
tanító a
a hól a
mikás
rül a
tést le
leggyör
között
A be
pusztár
előzör
zókat,
nak, m
szókat,
ben az
mindez
lat utá
Az i
sástól,
gyalva
A pl
kező f
A g
(analys
látja.
Eper
A s
goztat
A m
lesz az
vesz be
Eper
mit fo
(főnteb
Nem
kődik a
Ha
tük, m
des fol
Ninc
az írva
Nyol
két ism
A j
átmen
gondta
a gyer
A g
összef
Egy
írva-ol
Szó
módsz
a mód
Elmon
gyakor
Minc
mertet
analys
álló ha
telét,

például, a *d*-betű hangját a dobverés jelzésével, mit látva a gyermek, a *d*-hangot adja. Most a tanító a táblára írt *d*-betűt a dobolóhoz hasonlítja, a hól a *I*-vonal a dobos, a *e* a dob. (Maguk a mimikások is megjegyzik, hogy nem mindig sikerül a jel és a hang között alkalmas összeköttetést létesíteni, s hogy az új módszernek ez a leggyöngébb része.) Így próbálnak a hang és jel között összeköttetést, kapcsolatot teremteni.

A betűismertetésnél, a nyomtatotton kezdve, pusztán az egyes betűalakokat tanítják és pedig először a magánhangzókat, utána a mássalhangzókat, majd két-két betűből álló szokat olvastatnak, mikben az első mássalhangzó, erre kétagú szokat, ismét két betűből álló egytagúakat, mikben az első magánhangzó, majd háromtagúakat mindezt mimikai jelekkel, mignem a kellő gyakorlat után elhagyják a jeleket.

Az írás tehát eleinte el van különítve az olvasástól, a mennyiben csak a betű alakja lesz tárgyalva s csak hűsvét felé egyesül.

A phonomimika hívei módszerükben a következő főbb előnyöket vitatják:

A gyermek a hangokat nem szökből észleli (analysis), hanem a jelzés által mintegy születni látja.

Epen ez a jelzés a hangot szemlélteti.

A synthesis megadja az alapot a tiszta hangoztatásra, a mi nem lehet az analysisnél.

A mimikával szerzett ismeret maradandóvá lesz az által, hogy a gyermek is tevékeny részt vesz benne.

Epen a mimika teszi érdekessé a tanítást, mit fokoz a rövid mese, avagy a figyelem más (főntebb érintett) formája.

Nemesak a halló-, hanem a látó-érzék is működik a hang keletkeztetésénél.

Ha az előgyakorlatok két első fokát elvégeztük, mi nehézsége sincs az olvasás-tanítás rendszeres folyásának.

Nincs szükség arra a végtelen türelemre, mely az írva-olvasás mai módszerénél elengedhetetlen.

Nyolcz hét alatt a gyermekek az összes betűket ismerik, tehát a haladást gyorsítja.

A játékszerű foglalkozás összekötőkapcsolatot átmenetet képez a gyermeknél a családi kör gondtalan levegője és a rendszeres foglalkozás, a gyermeki szabadság és iskolai rend között.

A gyermek könnyen jegyzi meg a hangok összefüzésének a módját, a ráolvasást.

Egy szóval: a phonomimika megkönnyíti az írva-olvasás tanítását.

Szó sincs róla, lehet az olvasás-tanítás mai módszerénél alkalmasabb módszer is, de én ezt a módszert nem találom föl a phonomimikában. Elmondom a saját nézetemet az elmélet és a gyakorlat látása után.

Mindenekelőtt nem áll az, hogy a hang fölismertetésének a mai módszere föltétlenül az analysisist használja; én pl. mindenkor egyedül álló hangon (a, o, e...) kezdem a hang észrevételét, mintegy érzéketését s csak ha az egyes

hangokat külön-külön hallották, akkor vetetem észre, pl. hogyha azt mondom: *úr* — két hangot tettem össze; hogy az: *úr* — stb. szó hány hangból áll. E szerint a tiszta hangoztatás itt is megvan. Az alyükus fejtegetést már csak annál az elvnel fogva se tartom helyesnek, mely szerint tanításunk: «az egyszerűbből az összetettre» kell, hogy haladjon. Kevesen is követik az analysisist.

Elfogadom, hogy a mimikával a tanítás érdekesebb, de a mimika sehogysem szemlélteti a hangot, hanem vagy cselekményt (pl. a *d*-hang mimikája), vagy tárgyat illetve személyt (pl. a *e*-mimikája, mely tulajdonképen az egeret s csak tárgymásítással az eger czinczogatását juttatja a gyermek eszébe). Én azt tartom, hogy a hangot egyáltalán nem is lehet szemléltetni, mert a hang észrevétele nem is a szemmel történik, tehát nem lehet szemléltetés, még a phonograph se szemlélteti a hangot, mert nem a szem, hanem a *fül* számára dolgozik s mert végül a hang természetes létre: hozzája, nem a *kéz* (mimika!), hanem a *torok*. De ha már a szemléltetés kifejezést használjuk, akkor a mai módszer szerint táblára írt *i*-kép szemléltetése az *i*-hangnak.

Helyes eljárás, ha kedves mesékkel, megjegyzésekkel, ráutalásokkal átmenetet teremtünk a családi kör levegőjéből az iskola rendszeres foglalkozásába került gyermeknél, hogy így észrevétel nélkül áthidalják az irt a gondtalan gyermeki szabadság és az iskolai rend között: de hát a szoktatás, a bizalomra gerjesztés stb. s általában a mai módszerű előfoglalkozások helyes alkalmazásával ugyanezt akarjuk és érzük el, még az «érdekes»-séget se hanyagolva el.

Megengedem, hogy a mimikával bizonyos hangnak az alapja mintegy megadódik, de csak oly cselekmények, személyek és tárgyak mimikai utánzásával, mely cselekmények, személyek, tárgyak megfelelő hangzásuknál fogva alkalmasak a hang deriválására, egyébként az associáció hang és cselekmény, személy vagy tárgy között erőltetett: általánosítani a szabályt itt nem lehet. Pl. a fecske alkalmas a *f*-hang keltezésére, de pl. az *ó*-hangnak a sorok elején említett születése nem természetes, mert azon jelzésekör, illetve a borzalom, a megijedés kifejezésekor az ember rendszeren nem *ó*-t mond, hanem mást, teszem: Jézus! Mária!... Annál csekélyebb a mimikások állításának értéke, ha tudjuk, hogy a betűk eredetüket nem magyar tárgyak, személyek, cselekmények után nyerték. Teszem: a nagy *A* Aleph-ből lett (a mi, gondolom, syr-chald nyelven ökröt jelent). Igaz, hogy az eljárást a magyar nyelv szokásához lehetne idomítani, úgy ám, de felejtjük, hogy hazánkban nemzetiségek is vannak, s azoknak a hat éves tót, német stb. apróságoknak nyelve különbözik a miénktől, tehát náluk a magyar gyermek előtt használt mimika ritkán felel meg a kívánt hangnak. Már pedig valamely módszertani elv teljes értékéhez az is kell, hogy ne legyen nemzetiséghez kötve micsoda zürzavar is lenne a különféle mimika-

val olyan teremben, a hol magyar, német, szerb tanulók vannak! Ugyanitt kértem: nem helyesebb-e ilyenformán az a módszer, mikor a hang fölismerésére, emlékeztetbe hozatalára oly tárgyakat rajzoltak a könyvbe, miknek első hangja az észrevetetés tárgyát képező hang vala.

Lehet, hogy a phonomimikával a gyermekek nyolcz hét alatt az összes betűket ismerik, olvassák is, de csak *egyes betűket s nem szöveget!* De ha így is van, ez nagyon fölösleges sietés, mert nem a *gyorsaság*, hanem az *alaposság* a fő. Olyan tanítót, a ki a mai módszerrel hat hónap alatt meg nem ismertethetné az összes betűket, nem képezek, föltéve, hogy lelkiismeretes, s hogy rendezett viszonyú iskolája van. Az pedig mindenestre dicséretes és teljesen elég eredmény, ha a tanulók hűsvét felé könnyedén olvasnak. Tulajdonképen a phonomimikusok is hűsvét táján érik el ezen eredményt, a minék az oka, hogy ők előbb az összes betűkön átmennek s csak azután olvasatnak. Azon azután, hogy melyik ajánlatosabb eljárás: heteken át csak betűket tanítani szöveg olvasása nélkül, avagy a mai, ezen lehet vitakozni: mindenestre tekintenünk kell a szülőket is, akiknek aligha tetszik, ha a gyermek két, esetleg három hónapra át csak betűalakokat tanul, de egy rövidke szót se tud kiolvasni, míg most, ha két betűt ismer, már olvas is. Nem hiszem, hogy az a sok betűkép össze ne zavarodjék a gyermek gyenge fejcséjében, meg — úgy gondolom — unalmas is lehet ez az eljárás.

Lehetne szólni arról is, vajjon a «könnyebb-ről nehezebb»-re elvénél fogva helyesebb-e az olvasást oly szövegre kezdeni, melyek mássalhangzóval kezdődnek; az is vita anyagát képezhetné, vajjon helyesebb-e, hogy a gyermekek előbb végig tanulják s csak azután próbálják az olvasást; az is kérdés tárgyát alkothatná, vajjon helyesebb-e előbb a nyomtatott betűket s csak azután az írottakat tanítani, a mennyiben kétségekívül az emberiség előbb írta s csak azután nyomtatta a betűket, hisz az írást előbb találták föl, mint a nyomtatást! Különösen is hangzik, hogy midőn a gyermek írni tanul, «nyomtatott» betűt tanul «írni», a mit tudvalevőleg az életben nem szoktunk cselekedni. Mindenestre előnye a phonomimikának az, hogy az egyes, már a kéttagú szók is határozott és könnyen fölfogható értelemmel bírnak.

A mi azt illeti, hogy a phonomimikánál nincs szükség oly mérvű türelemre, mint a mai módszerű írvaolvasásnál, ez hihetetlen s a gyakorlatból láttam, hogy nem is áll. Ez a szubjektív meggyőződése, sőt érzése lehet a tanítónak, a minék az oka inkább az, hogy ő olyan módszert alkalmaz, a mit mint újat megkedveli s mint ilyen dicséretet alkalmaz. Különben minden tanításhoz, a hol az eredmény a tanító számlájára megy, mint az elemi iskolában, kell türelem, ha csak a hallgatóság nem olyan, a mely egyszeri hallásra mindent lelkebe fogad; a tanítás anyagának megértetése, *ismételt* megértetése kívánja a türelmet: azt pedig ki sem tagadhatja, hogy a pho-

nomimikásoknak is lehetnek gyenge fölfogású tanítványai, a kikkel a megértetés egyszerre nem sikerül.

De ha minden hangoztatott előnye meg is lenne a phonomimikának, akkor is kérdés: 1. van-e szükség arra, hogy az olvasás-tanítás első fokai, a hang fölismertetésénél a 32 hanghoz szükséges 32 mimikával terheljük a gyermeket. Ez — szerintem — teljesen fölösleges megterhelés, mivel hogy annak észrevetése, hogy beszédközben hangokat hallatunk, nemkülönbön ezen hangoknak önálló, tiszta megkülönböztetése eddigelő se járt nehézséggel. Más részről készséggel elismerem, hogy valamely szóban lévő hangok számának fölismerésére éppen az egyes hangoknak mimikai jelzése következtében a phonomimika kiválóan alkalmas. Attól azonban tartani lehet, hogy a 32 jelnek oly gyors egymásutánja az új és új képzetek megteremtésénél megerőlteti a gyenge gyermek lelki működését és idegessé teszi a növendéket, a mint hogy ezt a tapasztalatot egyes szülőktől hallottam is.

2. Kérdés, hogy a phonomimika megkönnyíti-e a hangok egybeolvasását, az u. n. *ránnyújtást*. A föntebb jelzett eljárás, de a gyakorlat is bizonyítja, hogy e tekintetben a gyermek továbbra is csak a gyakori próbálgatásra van utalva. Maga Czukrasz Róza úrnő mondja a *m* és *a* összeolvasásánál: «A tanító addig ismétli a két jel összekapcsolását egymásután, míg a gyermektől tisztán kapja a *ma* szótagot», illetve szót. Már pedig ez az olvasástanításnak az Achilles-sarka, ez a mai módszerű olvasástanításnak — úgy szólván — az egyedüli nehézsége. Nem mondom én, hogy a phonomimikával nem lehet czélt érni, de úgy látom és azt vettem észre, hogy a ki akár gyenge tehetsége, akár rendetlen iskolalátogatása, avagy a túlszűfoltóság s egyéb akadály miatt a mai módszer mellett elmarad, elmarad az a phonomimika alkalmazása mellett is.

Ezért, s mert a mai írva-olvasás kipróbált módszerénél — úgy szólván — egyedül a hangok, illetve a betűk egybeolvasása okoz nehézséget, ezen pedig a phonomimika sem segít: ennél fogva nem tartom olyan vívmánynak, a mi érdemes volna arra, hogy érdekében az írvaolvasás mai módszerével szakítsunk.

Kistelek.

Váczy Istrán.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A «Kassa-vidéki róm. kath. tanító-egyesület» kassai köre tavaszi rendes körgyűlését Csányban f. é. április hó 29-én délelőtti 9 órakor tartja, melyre a föltisztelendő plébános urak, a pártoló és rendes tagok, valamint a tanúgybaratok tisztelettel meghívotnak. Tárgysorozat: 1. Elnöki beszámoló és megnyitó beszéd. 2. Tisztújítás. 3. A mult ülés jegyzőkönyvének fölolvása és két tag által való hitelesítése. 4. Ambriskó József csányi tanító tart gyakorlati tanítást. 5. A gyakorlati tanítás módszere fölött eszmecsere. 6. Értekezések: u. m. pálya- és szabalon választott munkák fölolvása és beszédese. 7. Indítványok. 8. Jövő gyűlés helyének kijelölése. A rendes tagok teljes számmal való megjelenésre e helyen is fölkeret-

nek, ha
április
kör-jegy

Örö
lépésén
Bertalan
1902. s
kiadása
iskolák
lépésén
adásába
lyekre s
egyház
imája.
veeskét
ügyelm
kiadón
Ára 40

Ez
kesztett
két-, há
ner. F.
ismeret
bető dá
legkedv
jól van
portosit
bal van
magyar
dalok t
került d
Hortoba

Az
napokb
tárgyal
is besz
tői nyu
gyűlés
várja m

A Sz
Osztál
alelnök
dr. föl
tanító-r
közöns
söt élér

Ado
rosi ta
jótékon
lákra a
katholik
utóbbi
melegh

Pol
helyi p
tük jav
képvis
ket jog
ügyebei
a kultu
polgári
násban
nagyob
rok kev
kapnak
szállít
zalékát
sítsa ny

A I

nek, hazafias tisztelettel vagyunk Abauj-Enyiczken, 1902 április hó 4-én. *Hovánd Endre* kör-elnök, *Zsembai István* kör-jegyző.

IRODALOM.

Örömhangok Ő szentsége XIII. Leó pápa trónralépésének huszonötödik évfordulójára 1878—1903. Irtá Bertalan Vincze. Az esztergomi egyházi főhatóság 1131—1902. sz. a. kelt engedelmével. A Szent-István-Társulat kiadása. A nagymélt. püspöki kar elrendelte, hogy a kath. iskolák ünnepélyeket tartsanak XIII. Leó pápa trónralépésének 25. évfordulójára, a Szent-István-Társulat kiadásában most megjelent «Örömhangok» ezen ünnepélyekre szánt könyveeske, melynek tartalma: A róm. kath. egyház és helytartója, XIII. Leó élete, XIII. Leó pápa imája. Költemények és énekek az örömnapokra. A könyveesket melegen ajánlják a tanintézetek elöljáróinak figyelmébe. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapest. VIII., Szentkirályi-utca 28. Ara 40 fillér.

«**Ezüst Hárfa**» daloskönyv iskolai használatra; szerkesztette: *Erődi Ernő*. I. köt. egy- és kétszólamú, II. köt. két-, három- és négszólamú énekek. Lampel R. (Wodianer. F. és fia) kiadása. Egyike a leghatározottabb szakismerettel szerkesztett gyűjteményeinknek. Alig képzelhető dallal ünnepeletetni szokott alkalom, a melyre itt a legkedveltebb énekeket együtt ne találhatók. Az énekek jól vannak megválogatva s tartalmuk szerint helyesen csoportosítva. Noha a külföldi irodalom számos szép darabát van képviselve, a gyűjteménynek mégis határozottan magyar a karaktere, mert mintegy kétharmadát magyar dalok teszik, a melyek között a szerkesztőnek is több sikerült dala van. Melegen ajánljuk kartársaink figyelmébe. *Hortobágyi Antal*.

VEGYESEK.

Az új tanítói nyugdíj-törvény. A képviselőház a napokban kezdte meg a kultuszárca költségvetésének tárgyalását. A tárgyalás első napján Wlassics miniszter is beszélt és ekkor azt a kijelentést tette, hogy az új tanítói nyugdíj-törvény javaslatát már legközelebb az országgyűlés elé terjeszt. A tanítószág feszült kíváncsisággal várja már e javaslatot.

A Sz.-István-Társulat Tudomány és Irodalmi Osztálya dr. Kisfaludy A. Béla cz. prépost, társulati alelnök elnöklete alatt ülést tartott, melyen Békefi Remig dr. fölolvasást tartott «Hogyan lettek a ciszterciek tanító-renddé Magyarországon» czim alatt. A fölolvasást, a közönség feszült figyelemmel hallgatta s a tudos fölolvasót élénken megéljenezte.

Adomány kath. iskolára. A hajdúböszörményi városi takarékpénztár öt esztendei tiszta jövedelmének jótékonycélra szánt alapját, negyven ezer koronát, iskolára adta. Ebből hater ezer koronát pedig az ottani görög katolikus iskola építésére adott a takarékpénztár. Az utóbbi adományért Firczak Gyula munkácsi püspök megleghangú levélben mondott köszönetet a városnak.

Polgári iskolai tanárok mozgalma. A szombathelyi polgári iskolai tanárok mozgalmat indítottak helyzetük javítására. Elhatározták, hogy az összes országos képviselőkhöz körlevelet intéznek, a melyben a képviselőket jogos ügyükről tájékoztatják, különösen a nyugdíj ügyében kívánnak méltányos reformot. Sérélmük az, hogy a kultuszminisztériumban készülő javaslat az elemi és polgári iskolai tanítókat nyugdíj dolgában egyenlő elbánásban részesíti, bár a polgári iskolai tanároktól sokkal nagyobb kvalifikációt követelnek. A középiskolai tanárok kevesebb befizetést mellett sokkal nagyobb nyugdíjat kapnak. Azonkívül azt kívánják, hogy szolgálati idejüket szállítsák le 35 esztendőre. Az első tíz év a fizetés 50 százalékát, minden további év pedig 2—2 százalékát biztosítja nyugdíj tejében.

A közoktatási miniszter az alkoholizmus ellen.

A közoktatásiügyi miniszter az összes tartományi iskolai hatóságokhoz rendeletet intézett, a melyben az általános nép- és polgári iskolák valamint a tanító- és tanítónőképződék tanítói kara utasították, hogy oktatásnál előforduló minden alkalmat felhasználjanak arra, hogy az ifjúságot határozottan figyelmeztessék a folytonos és tulzolt alkoholizmus veszélyére és az iskolai könyvtárak könyveinek kiválasztásánál ügyeljenek a tanítók arra, hogy az alkoholizmus leküzdésére irányuló könyvek ott meglegyenek és az ifjúság kezébe juttassanak. Azonkívül az ifjúság között szétosztandó népies irat szerkesztése iránt szintén lépéseket tettek. — Ez nem nálunk történt, hanem — Bécsben.

Fölvívás az országos Pázmány-Egyesület zarándoklatának tagjaihoz. A zarándoklatnak azok a tagjai, akik még emlékermet nem kaptak, sziveskedjenek zarándokjegyüknek azt a szelvényét, mely az éremről, szől. Kiss János dr. nak (Budapest. VII., Rottenbiller-utca 5/a.) április 6-ikáig beküldeni: ő ezek fejében a bolognai központi bizottságtól megkapja az emlékermeteket s mindenkinek megküldi.

Siketnéma gyermekek fölvétele. Azon szülők, kik 7—12 éves siketnéma gyermekeiket a siketnémák szegedi intézetébe fölvétetni óhajtják, fölvívatnak, hogy kérévényeiket a siketnémák szegedi intézetének felügyelő-bizottságához czimezve mielőbb küldjék be. Bővebb fölvilágosítással az intézet igazgatósága szolgál.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Besztercebányai egyházmegye.

A jeczenyei róm. kath. tót-magyar tannyelvű iskola másodtanítói állomásra pályázat hirdetteik. Jövedelme 800 korona és lakás. Pályázhat róm. kath. okl. férfi- vagy nőtanító. Kérvények *április 27-ig Hyross József* iskolaszéki elnökhöz Zólyom-Péteribe küldendők. 114 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Nagy-szlatinai (Trencsénm.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetteik. Jövedelme: 910 korona, terményekben 170 korona, uradalmi erdőben tövön 16 ürméter kemény fa. Lakása 2 szoba, konyha, kamra, istálló, ól. Magyar-tót nyelvben, kántori teendőben teljesen jártasak, tanítói oklevéllel bírók pályázatnak *április 23-ig*. Közelebről pályázók április 26-án választásra jöjjenek. *Léday Sándor* esperes-plébános. 111 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A lemondás folytán üresedésbe jött német-magyar tannyelvű **német-sároslaki** róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetteik. Jövedelem: Lakás, 2 szoba, konyha takaréktűzhelyvel: két kamra; istálló, sertésöl és szin. 107 korona a községi pénztárból és 30 kor. toronyóra kezelésért: 63 kor. herczeg Batthyány-jéle kegydíj, összesen 200 kor. Ötödéves korpotlék az államtól, 19 mérő buza; 36 mérő rozs, melyből 20 mérő harangozásért jár. 13 hold szántó, 2 hold rét. Házi kert külör. réttel 804 ööl. Temető-kaszálás. Hat méteröl puha tűzifa. 135 csomag len. 240 liter bormust és 235 darab tojás. Stóla-illeték 50 kor. Miden halott kiharangozásáért egy kenyér. Az iskola a tankötelesek által hozott fával fűttek. Kötelessége: a 3—6 osztályok tanköteleseit és az ismétlősöket önállóan oktatni; kántoriatat végezni. Választási nap f. évi *május 15.* Kelt Német-Sároslakon. 1902 április 6. (U. p. Pinka-Mindszent, Vasm.) *Az iskolaszék.* 113 1—1

Váczi egyházmegye.

Czibakházai róm. kath. kántori állásra pályázat hirdetteik. Javadalma: természetbeni lakás két szoba, konyha, kamrával. 800 korona készpénz s deputatum 198 korona 66 fillér községi pénztárból. Megállapított stóla-illeték: öreg halott temetéseért 80 fillér, koporsótétel 50 fillér, requiem 80 fillér; kis halottért 40 fillér. Búcsuz-

fató páronként 40 fillér, minden vers énekért 30 fill., hirdetési lap irásért 30 fillér. Alapítványi misék után mintegy 120 korona. Kötelessége az összes kántori teendők végzése s a helybeli népiskola felsőbb osztályaiban heti két órán az egyházi ének tanítása. Megválasztott tartozik ezenkívül a temetőkapóknában hetenkint egy napon mise alatt háromórány mellett kántori teendőt teljesíteni: az itteni egyházi fehérműveket saját költségén kimosatni s javíttatni, mindezekért hat (1200) föld haszonélvezete jár, melynek mindennemű adóját haszonélvező fizeti. Pályázók okmányokkal főszereit kérvényüket *június 15.* bezárólag alulírottéhoz küldjék, mely napon a válásztás is megajtatik. Megválasztott állását *június 1-én* tartozik elfoglalni. Czibakházán 1902. április hó. *Stéger István,* püébános. 115 1-2

Ajánlat. Iskolaépítés miatt *aug. 30-ig* kántor, vagy kántorantató helyettesítésére ajánlok. *«Egy kath. tanító.»* Leveleket e lap kiadóhivatala (vagy szerkesztőség) közvelet. 112 1-1

Most jelent meg! Most jelent meg!

ÖRÖMHANGOK

Ó Szentsége XIII. Leó pápa trónralépésének huszonötödik értfordulójára
1878-1903.

Irtá: **Bertalan Vincze.**

Az esztergomi egyházi főhatóság engedelmével. ○○○○

Ára 20 fillér.

Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában. Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 28. szám.

* **Népies bucsuztatók.** *

300 oldal, hangjegy- Irtá:
melléklettel. Pintér Miklós.

Megrendelhető Makón. Ára 3 kor.

96 4-4

A MAGYAR FÖLD.

Két kötet. Irtá Sziklay János. Két kötet.

Szép félvaszonkötésben, színes borítékban 1 kor. 20 fill.

Magyarország földrajzának ezen népies (ismertető) nem ajánlhatjuk eléggé nép- és olvasóköreinek, valamint hazánk földrajzi leírása miatt érdeklő olvasóink figyelmébe. Érdekes és tanulságos tartalma egyaránt ajánlatossá teszi. meg szerzőjét.

Megrendelhető
a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában
(Budapest, VIII. S. entkirályi-utca 28.)

ÉRTESÍTÉS.

Miután művem első kiadása elfogyott,

„Mária légy velünk“

ezimű 50 válogatott s csinos es szabályos orgonakísérettel ellátott éneket tartalmazó gyűjteményemet az eddigi 4 korona helyett 3 koronáért küldöm bérmentve. Utánvét 55 fillérrel több.

ZÁMBO KÁROLY, Szeged, 6.

110 1-1

Alapított 1827-ben.

Neusser K. orgona- és harmoniumgyára

Neutitschein, Morvaország.

~~~~~

A legjobb rendszerű pneumatikus kup-szekerények.

Szolid kivitel, mérsékelt árak.

Kitűnő bizonyítványok.

~~~~~

103 3-10

GÉPEKKEL BERENDEZETT ✓ ✓ ✓

ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET. ✓ ✓ ✓

175 1-52

Rieger

Testvérek

Budapest, ≡≡≡

Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerndorf (Osztr.-Szilézia) cs. es kir. udv. orgonagyáranak fiokja. Legolesőbb árakon kiváló légnyomású (pneumatik) orgonákat szállítanak.